

11.4.1 MKR 11-1 Jablonné

Přírodní charakteristika.

Široké údolí Panenského potoka je v prostoru Jablonného severozápadním cípem Ještědské pahorkatiny a je na severozápadě zahrnuto do území CHKO Lužické hory, kde se opírá o jihovýchodní svahy Hvozdkého hřbetu. Tato část údolí však již nepatří do MKR 11-1. Místo krajinného rázu zahrnuje zejména urbanizované polohy dna údolí s městem Jablonné v Podještědí a navazující zástavbu Markvartic na severovýchodě a České Vsi na jihu s problematickými návaznostmi zastavěného území a krajiny. Mezi Jablonným a Janovicemi nazuje na urbanizované území Jablonného členitá lesozemědělská krajina, stoupající k západu a přecházející v otevřené rozsáhlé plochy polí v náhorních polohách plochého mezivodního hřbetu mezi povodím Panenského potoka a Dubnického potoka. Vzniká tak skladba urbanizované krajiny Jablonného, provázené rybníky na Panenském potoce a pravobřežních přítocích – Kněžickém, Železném a Heřmanickém potoce, lesozemědělské krajiny v severní části MKR a otevřené zemědělské krajiny v jižní a východní části MKR, členěné velkými a vzájemně propojenými lesními porosty. V západní části území se nacházejí i nivní polohy členité krajiny koridoru Panenského potoka směrem k Velkému Valtinovu (mimo MKR). Severní hranice MKR navazuje na území CHKO Lužické hory. Část toku Panenského potoka od Markvartického rybníka je pro své hodnoty součástí evropsky významné lokality Horní Ploučnice.

Kulturní a historická charakteristika.

V centru MKR leží středověké město Jablonné v Podještědí založené na starých stezkách přes Lužické hory s řadou kulturních a historických hodnot (první písemná zmínka k roku 1249). Ortogonální středověké založení města je dodnes čitelné v jeho půdorysu, který je z velké části dochován. Historické centrum města v okolí náměstí je jen málo narušené novodobými zásahy a je prohlášeno městskou památkovou zónou, kterou určuje středověká silniční síť a zástavba z 18. a 19. století, kdy vznikla řada klasicistních domů a plochy zeleně. Významné je také panorama města s dominantou dvou kostelů (bývalý farní kostel Panny Marie a bazilika sv. Vavřince a sv. Zdislavy). Součástí zóny je areál zámku Nový Falkenburk s parkem s původní vzrostlou zelení a výsadbou, s alejemi, ohradní zdí kolem zámecké budovy a branami se sochařskými prvky a fragmenty krajinné kompozice. Největší a nejvýznamnější dominantou města a krajiny je bazilika minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy – jedna z nejvýznamnějších staveb v regionu (národní kulturní památka). Barokní areál od významného architekta stojící na místě středověkého kláštera představuje ojediněle dochovaný příklad vývoje sakrální architektury. Ve městě se nachází řada dalších kulturních nemovitých památek (městské domy, sochy, sakrální architektura). Urbanistická struktura lánových vsí Markvartic (údolní) a České Vsi (ulicová), které jsou součástí města, již není příliš zřetelná. Severovýchodně od Jablonného navazuje krajinná památková zóna Lembersko, která zahrnuje areál zámku Lemberk s lesoparkem, jednotlivé drobnější krajinné stavby, areál Bredovského letohrádku s barokní zahradou, a se širokým hospodářským zázemím s vodními plochami i lesními porosty a podzámčím. Areál zámku Lemberk, od roku 2002 národní kulturní památka, se rozprostírá na malém kopci zvaném Krutina tyčícím se nad Panenským potokem. Hrad, který byl založen v první polovině 13. století Havlem z rodu Markvarticů, byl během 16. století přestavěn na renesanční, později barokně upravený zámek. Na území KPZ je řada dochovaných historických krajinných struktur (rybníky – Markvartický, Mlýnský, Dvorní – cesty, aleje, Zdislavina studánka, bývalé štoly na železnou rudu pocházejí z konce 17. století, vodárenská věž ad.). Důležitý je však i silný duchovní rozměr území spojený se životem a působením sv. Zdislavy. V krajině lze vystopovat symbolické vazby míst odkazujících na Zdislavin život – základem této kompozice je osa propojující zámek Lemberk, hřbitovní kapli

Nejsvětější Trojice (Zdislavina kaple) a baziliku minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy v Jablonném v Podještědí, kde byla sv. Zdislava pochována. Krajinou prochází železnice Mimoň – Liberec (1900), Trať Cvikov – Jablonné v Podještědí (1905) byla zrušena, zůstaly po ní jen pozůstatky traťového tělesa.

Vizuální charakteristika.

Prostor je z hlediska vizuálních vztahů velmi bohatý a působivý. V krajinné scéně vyniká prostorové ohraničení MKR (ale i celé ObKR 11) okraji Lužických hor (Jezevčí vrch 665 m n. m., Sokol 593 m n. m., Liščí hora 536 m n. m., Pískový vrch 547 m n. m. a v pozadí Hvozd 750 m n. m.), dominantou Tlustce (591 m n. m.) na jihu a pohledově otevřeným horizontem nad Janovicemi v Podještědí na východě. Z vyšších poloh krajiny se otevírají jedinečné pohledy na panoramata Lužických hor, na Českolipsko (Tlustec, Ralsko) i na Ještědský hřbet. Na severu MKR ohraničuje masiv Lvové (412 m n. m.) a navazujících otevřených i lesnatých výšin a lesnatých svahů s dominantou zámku Lemberk v jedinečné poloze srázů nad levým břehem Panenského potoka. Pohledové vazby kulturních dominant zámku Lemberk a souvisejících objektů krajinné památkové zóny Lembersko, Baziliky minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy, zámku Nový Falkenburk a zástavby středu města Jablonné v Podještědí vytvářejí další – kulturní – vrstvu vizuálních hodnot území místa krajinného rázu. Výrazná je lipová alej od Bredovského letohrádku ke Zdislavině kapli a alej podél cesty při nivě Panenského potoka v areálu KPZ

Znaky jednotlivých charakteristik krajinného rázu pro vymezené MKR jsou klasifikované v následující tabulce.

MKR 11-1 Jablonné		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		O neutrální	XX spouurčující	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
1	Mohutné údolí Panenského potoka ohraničené okraji Lužického hřbetu na severu ležící uvnitř Podještědské pahorkatiny, členité pahorkatiny v povodí horní Ploučnice	+	XXX	XX
2	Problematické krajinné návaznosti urbanizovaného území na krajinný rámec	O	XX	X
3	Cenné polohy nivy Panenského potoka (mokřady Jablonné, soutok s Valchou, skladní odkryvy údolí pod Lemberkem) – část toku součástí EVL Horní Ploučnice	+	XX	XX
4	Rybníky na Panenském potoce a na pravostranných přítocích (Dvorní, Černé jezírko, Markvartický, Mlýnský)	+	XX	XX
5	Mohutné lesní porosty, členící zemědělskou krajinu (les u Valdova, u Věnného potoka, ve svazích nad Markvarticemi, masiv Lvové)	+	XX	X
6	Velký podíl scelených zemědělských ploch polní krajiny s prvky nelesní krajinné zeleně (remízky, meze, zeleň u cest, vodních prvků)	+	XX	X
7	Sídelní zeleň vč. historické (krajinařské úpravy u Nového Falkenburku, zeleň veřejných prostranství, zahrad rodinných domů, areálů, hřbitova)	+	XX	X
8	Krajinařské úpravy v KPZ Lembersko (aleje, zahrada Bredovského letohrádku, přírodně krajinařské úpravy pod Lemberkem a u Zdislaviny kaple)	+	XX	XX
9	Lokalita vrápence malého – zámek Lemberk (EVL)	O	X	XX

MKR 11-1 Jablonné		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Areál zámku Lemberk (NKP) – krajinná dominanta a jedna z nejvýznamnějších historických staveb v regionu	+	XX	XXX
2	Ortogonální středověké město Jablonné v Podještědí s dochovanou urbanistickou strukturou okolo náměstí a řadou kulturních nemovitých památek (městské domy, sochy, sakrální stavby)	+	XXX	XX
3	Bazilika minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy v Jablonném v Podještědí (NKP) s objektem dominikánského kláštera – výrazná krajinná a urbanistická dominanta	+	XXX	XXX
4	Zámek Nový Falkenburk s rozsáhlým parkem a fragmenty krajinné kompozice	+	XX	XXX
5	Místa spojená se životem a působením sv. Zdislavy	+	X	XXX
6	Částečně dochovaná krajinná struktura v okolí města (rybníky, vedení cest, železnice, rozložení kultur – lesů a bezlesí, krajinářské úpravy)	O	XX	X
7	Historické krajinné struktury na území KPZ Lembersko – aleje, lesopark, rybníky, objekty, štolý, Bredovský letohrádek se zahradou ad.	+	XXX	XXX
8	Kompoziční osa Lemberk – Zdislavina kaple – bazilika minor v Jablonném Podještědí	+	XX	XX
Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Výrazné prostorové ohraničení MKR okraji Lužických hor (Hvozdecký hřbet)	+	XXX	XX
2	Panoramata krajiny vnímaná z vyšších otevřených poloh krajiny (Ještědský hřbet, Českolipsko, Lužické hory),	+	XX	XXX
3	Jedinečné scenérie nivy Panenského potoka (Mokřady Jablonné, polohy na soutoku s potokem Valcha)	+	XX	XXX
4	Působivé návaznosti zemědělské krajiny na členité okraje lesních porostů	+	XX	X
5	Působivé partie lesních porostů masivu Lvové v návaznosti na krajinnou kompozici v KPZ Lembersko, rpstorový význam lipové aleje od Bredovského letohrádku ke Zdislavině kapli a alej podél cesty při nivě Panenského potoka	+	XX	XX
6	Jedinečný vizuální projev kulturní dominanty zámku Lemberk	+	XX	XXX
7	Jedinečné uplatnění baziliky minor v Jablonném v krajinných panoramatech města s pozadím dynamické krajiny.	+	XXX	XXX
8	Působivé scenérie Nového Falkenburku ve vazbě na nivu Panenského potoka	+	X	XX
9	Vzájemné pohledové vazby kulturních dominant v krajině (zámek Lemberk – bazilika minor v Jablonném)	+	X	XX
10	Jedinečné uplatnění siluety města Jablonné s pozadím Ještědu v krajinných panoramatech od západu	+	XX	XXX
11	Nepříznivý vliv trasy vzdušného vedení 110 kV v náhorních polohách MKR	N	X	X

MKR 11-1 Jablonné		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
12	Krajina bez krajinářsko-estetických hdonot v otevřených plochách scelené zemědělské půpdy jižně od Jablonného	N	XX	X
13	Nepříznivý vliv velké fotovoltaické elektárny při příjezdu do města od východu - ve vazbě na cenné části MKR – Markvartický rybník	N	X	X
14	Nepříznivý vliv technického předělu v krajině – komunikace I/13	N	XX	X

Návrh ochranných opatření:

- Zachování cenných poloh nivy Panenského potoka mezi Jablonným a Velkým Valtinovem
- Posílení mimoletní zeleně v otevřené zemědělské polní krajině
- Řešení vztahu výrobních, skladových a dalších industriálních ploch k navazující krajině v územním plánu
- Zachování vizuálního uplatnění kulturních dominant (Lemberk, bazilika, Nový Falkenburk, historické jádro města) v krajinných panoramatech i v dílčích vizuálních vazbách